

ВІДГУК

на дисертацію Кирія Олега Анатолійовича «Адміністративно-правові спори на стадії досудового врегулювання», подану до спеціалізованої разової вченої ради Державного податкового університету на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах розвитку адміністративно-правової галузі та викликів, що постають у різних сферах публічно-управлінської діяльності, ефективне та справедливе вирішення правових конфліктів між приватними особами та суб'єктами владних повноважень є невід'ємною складовою належного урядування та демократичної держави.

Особливого значення наукові дослідження про сутність публічно-правових спорів набувають у контексті взаємозв'язку й взаємодоповнення адміністративно-правової науки і практики адміністративного судочинства. Унормування досудової та процесуальної діяльності в умовах воєнного стану у контексті існуючих проблем у сфері публічного управління та правосуддя потребують новелістичних підходів, теоретичних і практичних пропозицій з метою гарантування кожній особі правового захисту.

Адміністративно-правовий спір виникає тоді, коли фізична чи юридична особа оскаржує рішення, дії або бездіяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб. Традиційним способом вирішення таких спорів є звернення до адміністративних судів, однак останнім часом спостерігається тенденція до активнішого застосування інструментів досудового врегулювання спорів. Посилює значення досудового механізму розв'язання публічно-правових спорів процес упровадження в публічно-управлінську практику Закону України «Про адміністративну процедуру», положення якого спрямовані на підвищення вимог до правомірної публічно-управлінської діяльності суб'єктів владних повноважень.

Актуальність досудового врегулювання адміністративно-правових спорів обумовлена необхідністю зменшення навантаження на судову систему. Адміністративні суди перевантажені великою кількістю справ, що призводить до затягування їх розгляду, збільшення строків очікування судових рішень та зниження загальної ефективності адміністративного правосуддя. Запровадження ефективних механізмів досудового врегулювання правових спорів сприяє оперативному захисту прав, свобод та інтересів приватних осіб. Важливим чинником також є економічна доцільність досудового врегулювання спорів, що дозволяє уникнути зайвих витрат на судову процедуру.

Значущість досудового врегулювання адміністративно-правових спорів полягає у можливості досягнення більш гнучкого та взаємоприйняттого рішення. Такий підхід сприяє підвищенню довіри громадян до органів публічної влади, оскільки демонструє відкритість і готовність до конструктивного діалогу з боку державно-владних суб'єктів.

Досудове врегулювання адміністративно-правових спорів є важливою складовою концепції сервісної держави. Сучасна держава повинна виступати не лише як контролюючий орган, а й як партнер для громадян та бізнесу.

Вищевикладене підкреслює актуальність і необхідність дослідження Кирія Олега Анатолійовича на тему «Адміністративно-правові спори на стадії досудового врегулювання», що є самостійною науковою роботою, в якій розглянуто важливі для сучасної правничої науки і практичної діяльності питання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до Пріоритетних напрямів фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права, затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26.03.2021 № 12-21; Плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 № 1106; Стратегії

розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки, затвердженої Указом Президента України від 11.06.2021 № 231/2021. Тема дисертації затверджена вченою радою Державного податкового університету (протокол від 24.11.2022 № 6).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і наукова новизна. Робота Кирія О.А. є обґрунтованим і комплексним науковим дослідженням, що присвячене сучасному стану і тенденціям розвитку правового регулювання досудового врегулювання адміністративно-правових спорів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується широкою джерельною базою здійсненого дослідження, що містить 316 джерел.

Автор використав у дисертації численні прийоми наукового аналізу, продемонстрував апробацію отриманих результатів своїх наукових розвідок.

Достовірність одержаних результатів досягнута завдяки належному теоретичному обґрунтуванню вихідних положень дослідження.

Найбільш суттєвими **результатами даного дослідження, що мають наукову новизну і виносяться на захист, є:**

1) обґрунтування потреби у виокремленні досудового врегулювання публічно-правових спорів як абсолютно самостійної та відокремленої процедури, яка не пов'язана з адміністративним судочинством у формі відкритого судового розгляду, яке тимчасово призупиняється під час проведення цієї процедури;

2) запропоновано авторські визначення: «досудового врегулювання адміністративно-правового спору» як процедури, яка базується на основі медіації, але проводиться офіційним представником державної влади – суддею за допомогою проведення переговорів з метою досягнення компромісу між сторонами спору та задоволення їхніх інтересів; «процедури досудового врегулювання публічно-правових спорів» як нормативно врегульованої

послідовності процесуальних дій суб'єкта, уповноваженого на врегулювання адміністративно-правового спору поза межами адміністративного судового процесу;

3) формування мінімальних стандартів досудового врегулювання адміністративно-правових спорів;

4) визначення елементів, ознак та засадничих ідей майбутньої моделі досудового врегулювання публічно-правових спорів в Україні;

5) здійснення на теоретичному рівні розмежування угоди, укладеної за результатами досудового врегулювання публічно-правових спорів, та мирової угоди в адміністративному судочинстві;

6) обґрунтування концепції побудови належної процедури застосування досудового врегулювання адміністративно-правових спорів в Україні;

7) узагальнено класифікаційні підстави розрізнення альтернативних судочинству методів вирішення адміністративно-правових спорів;

8) сформульовано авторські пропозиції щодо внесення змін і доповнень до Кодексу адміністративного судочинства України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Наведені положення дисертаційного дослідження мають значну наукову та практичну цінність, містять елементи наукової новизни, свідчать про наукову зрілість здобувача і є внеском у розвиток адміністративно-правової науки України.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Необхідно відзначити логічну структуру дисертаційного дослідження, що включає анотацію, вступ і три розділи, що містять десять підрозділів, а також висновки, список використаних джерел і додаток.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, показано зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами, визначено мету та завдання, об'єкт і предмет дослідження, методологічну основу дисертації; викладено наукову новизну роботи, її теоретичне і практичне значення, надано

відомості про апробацію результатів дослідження та публікації за темою дослідження, зазначено структуру роботи.

Розділ перший роботи складається з чотирьох підрозділів і присвячений теоретико-методологічним засадам дослідження вирішення адміністративно-правових спорів на стадії досудового врегулювання. У підрозділі 1.1 проаналізовано становлення інституту досудового врегулювання правових спорів в історико-правовій ретроспективі, звернуто увагу на сучасний стан наукових досліджень досудового вирішення адміністративно-правових спорів (с. 18-34); у підрозділі 1.2, присвяченому методологічним засадам дослідження вирішення адміністративно-правових спорів на стадії досудового врегулювання спорів, звернуто увагу на різноманітні філософсько-правові підходи до пізнання проблематики досудового врегулювання адміністративно-правових спорів (с. 34-50); у підрозділі 1.3 зосереджена увага автора на понятті та ознаках досудового врегулювання адміністративно-правових спорів (с. 50-68); підрозділ 1.4 присвячений розкриттю принципів та мінімальних стандартів досудового врегулювання адміністративно-правових спорів (с. 68-86).

У другому розділі дисертації досліджено зміст процедури досудового врегулювання адміністративно-правових спорів. Так, у підрозділі 2.1 розкрито основні вимоги до застосування процедури досудового врегулювання адміністративно-правових спорів (с. 89-99). Підрозділ 2.2 присвячено стадіям здійснення процедури досудового врегулювання адміністративно-правових спорів (с. 99-113). Головним чином у підрозділ 2.3 здійснено характеристику прав і обов'язків (правового статусу) учасників процедури досудового врегулювання адміністративно-правових спорів (с. 113-131). У підрозділі 2.4. акцентується увага на видах юридичних наслідків застосування процедури досудового врегулювання адміністративно-правових спорів та особливостях укладення угоди про завершення даної процедури (с. 131-157).

Третій розділ роботи зосереджений на авторських поглядах та ідеях з питань удосконалення процедури досудового врегулювання адміністративних спорів. Так, у підрозділі 3.1 охарактеризовано нормативно-правове

регулювання альтернативного вирішення публічно-правових спорів в адміністративному судочинстві в зарубіжних країнах (с. 162-206); у підрозділі 3.2 виокремлено перспективи імплементації зарубіжного та міжнародного досвіду досудового врегулювання адміністративних спорів в Україні, зокрема запропоновано концепцію побудови дієвої процедури застосування досудового врегулювання адміністративно-правових спорів (с. 206-240).

Загальні висновки логічно випливають з положень дисертаційного дослідження та у концентрованому вигляді відображають основні результати дисертації.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих автором працях. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 5 наукових праць, а саме 3 наукові статті у наукових фахових виданнях України та 2 наукові праці у збірниках тез доповідей науково-практичних конференцій.

Стиль та мова викладених результатів дослідження. Дисертаційна робота характеризується науковим стилем викладення. Текст дисертації є логічним та чітко структурованим, про що свідчать узагальнення основних теоретичних положень з питань досудового врегулювання адміністративно-правових спорів.

Відповідність змісту анотації основним положенням дисертації. Аналіз змісту опублікованої анотації засвідчує відповідність основним положенням, викладеним у тексті дисертації. Анотацію і текст дисертації оформлено відповідно до вимог, встановлених МОН України.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Фактів порушень академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях не виявлено, використаний матеріал інших авторів містить посилання на відповідні джерела.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Не дивлячись на те, що загалом дисертацію можна оцінити позитивно, слід

відзначити, що деякі її положення мають дискусійний характер, а також потребують додаткового уточнення й аргументації під час публічного захисту.

1. Об'єктом дисертаційного дослідження є досудове врегулювання адміністративно-правових спорів, хоча по тексту роботи неодноразово використовується поняття «публічно-правові спори». З огляду на це, автор дисертації ототожнює чи все ж таки розмежовує поняття «адміністративно-правовий спір» та «публічно-правовий спір»?

2. Здобувач пропонує авторське визначення процедури досудового врегулювання публічно-правових спорів (с. 13). У зв'язку з цим слід уточнити, чому дії суб'єкта, уповноваженого на врегулювання адміністративно-правового спору поза межами адміністративного судового процесу, визначено як процесуальні?

3. У підрозділах 2.1, 2.2 дисертації здійснено зокрема аналіз процедури врегулювання спору за участю судді в адміністративному судочинстві. Виникає питання, чому згадану процедуру віднесено до одного із видів досудового врегулювання адміністративно-правових спорів, якщо адміністративно-судове провадження уже відкрито?

4. Розділ 2 дисертації присвячений адміністративній процедурі досудового врегулювання адміністративно-правових спорів. Враховуючи положення Закону України «Про адміністративну процедуру», наскільки за змістом досудове врегулювання адміністративно-правових спорів відповідає ознакам адміністративної процедури?

Висловлені зауваження та дискусійні питання не зменшують цінності роботи, її теоретичного і практичного значення.

Висновок та рекомендація щодо присудження ступеня доктора філософії

Дисертаційне дослідження Кирія Олега Анатолійовича на тему «Адміністративно-правові спори на стадії досудового врегулювання» є завершеним і самостійним дослідженням, присвячене актуальним теоретичним

та практичним аспектам сучасного стану і тенденціям розвитку правового регулювання досудового врегулювання адміністративно-правових спорів. Сформульовані автором висновки і рекомендації є аргументованими, характеризуються науковою новизною, мають теоретичне й практичне значення.

Наведене дає підстави для висновку, що дисертаційна робота Кирія Олега Анатолійовича на тему «Адміністративно-правові спори на стадії досудового врегулювання» відповідає спеціальності 081 «Право» та пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а її автор – **Кирій Олег Анатолійович** – заслуговує на присудження йому за результатами публічного захисту ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право», за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник,
професор кафедри публічного та міжнародного права
Навчально-наукового інституту
«Юридичний інститут Київського національного
економічного університету імені Вадима Гетьмана»**

Олег МУЗА